

לא זגזוג אלא זהירות: מה עומד מאחורי היסוסיו של טראמפ מול איראן?

02.08.2026 | זכי שלום | written by

דפוס ההתנהלות של הנשיא דונלד טראמפ מול איראן חוזר על עצמו במידה שכבר כמעט אינה יכולה להפתיע. הנשיא משמיע איומים חריפים, מציג אפשרות של פגיעה נרחבת בתשתיות איראניות ומקרב כוחות לאזור. ואז, ממש על סף התהום, הוא נעתר לפניותיהן של מדינות מתווכות ^[1] פקיסטן, טורקיה, קטאר ומצרים ^[2] ומעניק לטהראן פרק זמן נוסף למשא ומתן.

בישראל נוטים לפרש התנהלות זו כזגזוג, כחוסר יציבות או כחוסר נכונות לממש איומים. לדעתי, זו פרשנות פשטנית מדי. טראמפ רציני בכוונותיו. הוא מאמין בעליונותה הצבאית של ארצות הברית ובצורך להשתמש בה כדי להכניע את איראן ולמנוע ממנה יכולת גרעינית. עם זאת, הוא מודע גם למערכת של אילוצים וסיכונים המחייבת אותו לנהוג בזהירות רבה.

השיקול הראשון הוא החשש ממשבר הומניטרי נרחב. פגיעה בתחנות כוח, במערכות מים, בגשרים, ברכבות ובתשתיות אנרגיה אינה נשארת בגדר הישג צבאי מופשט. בתוך שעות היא עלולה לייצר תמונות של בתי חולים חשוכים, מחסור במים, ילדים פצועים וגלי פליטים. גם כאשר היריב הוא משטר טוטליטרי, אכזרי ורדיקלי, החברה האמריקאית תתקשה להתעלם ממראות כאלה.

הניסיון בעזה ממחיש זאת. אף שארצות הברית הזדעזעה ממתקפת חמאס ב-7 באוקטובר 2023, היא הפעילה על ישראל לחץ כבד להרחיב את הסיוע ההומניטרי. קשה להניח שהממשל והציבור האמריקאי יישארו אדישים כאשר חיל האוויר האמריקאי עצמו ייתפס כאחראי להפסקות חשמל, למחסור במים או לפגיעה נוספת בשוגג בבית ספר או בבית חולים באיראן.

שיקול שני הוא החשש מנפילתם של אנשי צוות אוויר אמריקאים בשטח איראן. בכל מערכה הכוללת מאות או אלפי גיחות קיימת אפשרות שמטוס יופל בשל אש נ"מ או בעקבות תקלה טכנית. די בכך שטייס אמריקאי פצוע, בבגדים קרועים ודם על פניו, יוצג בטלוויזיה האיראנית כדי לשנות את מצב הרוח הציבורי בארצות הברית ולהגביל במידה ניכרת את חופש הפעולה של הנשיא. זיכרון משבר בני הערובה בטהראן והכישלון הצורב של מבצע החילוץ בתקופת הנשיא ג'ימי קרטר עדיין טבוע עמוק בתודעה הלאומית האמריקאית.

שלישית, מתקפה אמריקאית רחבת היקף, זמן קצר לאחר פגישה ידידותית בין טראמפ לראש הממשלה בנימין נתניהו, עלולה לחזק את הרושם כי ישראל היא ששכנעה את הנשיא להסלים את המערכה. כאשר שר הביטחון ישראל כ"ץ מתאר מטוסים ומתדלקים אמריקאיים הממריאים מישראל בדרכם לתקיפות באיראן, ואף מדגיש כי איראן פוגעת בבסיסים אמריקאיים במדינות אחרות אך נמנעת לפי שעה מלתקוף את ישראל, הדבר עלול להתפרש בטהראן כהתגרות מכוונת

מבחינת ארצות הברית, זהו סיכון ממשי. הנהגת איראן עלולה להגיע למסקנה כי אינה יכולה להמשיך ולספוג את ההשפלה, ולהגיב בתקיפה ישירה נגד ישראל. תגובה כזאת תעניק לישראל עילה למתקפת נגד רחבה ועלולה לגרור את ארצות הברית להסלמה שממנה ביקש טראמפ להימנע. האיראנים אף יוכלו לטעון כי ישראל ניסתה לפתות אותם להגיב, כדי לכפות על וושינגטון מלחמה כוללת.

גורם נוסף הוא אי-הוודאות סביב מלאי האורניום המועשר של איראן. גם אם מתקפה תשמיד מתקני גרעין, אין ודאות שהיא תביא להשמדת האורניום עצמו. החומר עשוי להיות מפוזר, מוסתר או מאוחסן באתר תת-קרקעי שמיקומו אינו ידוע במדויק. ניתן אפוא להרוס צנטריפוגות, מנהרות ומבנים, אך להותיר בידי המשטר את הנכס הגרעיני החשוב ביותר.

קיימת גם בעיה נפרדת: אפילו אם ייוודע מיקומו של האורניום, אין פירוש הדבר שניתן יהיה להוציאו משם. אם החומר נמצא עמוק באדמה, בתוך מנהרות או מתקנים ממוגנים, חילוצו ידרוש גישה פיזית, ציוד מיוחד, אבטחה, ידע טכני ואולי אף שיתוף פעולה איראני. תקיפה מן האוויר יכולה להרוס אתר או לחסום את הכניסה אליו, אך אינה יכולה בהכרח להשתלט על החומר, לפנותו או להבטיח שלא יוסתר מחדש.

לבסוף, הפלת המשטר או החלשתו הקיצונית עלולות להביא לכאוס. איראן היא מדינה רב-אתנית, ובה מיעוטים רבים. קריסת השלטון המרכזי עלולה לעורר מאבקים טריטוריאליים והתקוממויות המזכירים את התפרקות יוגוסלביה. לכך עלולים להתלוות גל פליטים גדול לעבר אירופה ואובדן שליטה על נשק, אורניום ותשתיות אסטרטגיות.

לכן אין הכרח לראות בהתנהלותו של טראמפ סימן לחולשה. הוא מבקש לשמר איום צבאי אמין, אך מעדיף שהלחץ הכלכלי, המצור והבידוד המדיני יביאו את איראן לויתורים, בלי שארצות הברית תישאב למלחמה שאת סופה אין איש יכול לחזות. זו אינה בהכרח מדיניות של זגזוג. זו מדיניות של עוצמה, המלווה בהכרה מפוכחת במחיר האפשרי ובסכנותיו של היום שאחרי.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 02 באוגוסט 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.